

Foto: Camilla Damgård

Foto: Lorang Brendløkken

Maihaugen på Lillehammer med ny flott utstilling

Tekst: Ljossatt AS, tilpasset av Lyskultur.

Den nye basisutstillingen Impulser ved Maihaugen på Lillehammer er en stor utstilling med over tusen unike objekter, og som viser kulturskatter fra Norge i et internasjonalt lys. Utstillingen har blitt flott, og lyset er en bærende faktor for utstillingen.

Gudbrandsdalen og innlandet har ofte blitt karakterisert som steder med lite kontakt med utenomverdenen, og hvor folk i mindre grad fikk impulser utenfra. Maihaugens samling tegner et annet bilde. Moderne utstillingsteknologi sørger for at gjenstandene kan vises fram på en måte som oppfyller de strenge kravene til klima og sikringsforhold. Impulser dekker nærmere 800 kvadratmeter med over 1000 gjenstander, og er et stort nytt helårstilbud på Maihaugen, til glede for lokalbefolkningen og tilreisende fra hele verden.

Utstillingen Impulser spenner bredt: Fra 1700-tallets folkekunst i Gudbrandsdalen til våpen fra Skottetorget i 1612, fra staslige sleder til lekebiler, fra middelalderes kirkekunst til 1900-tallets Lunde-møbler, fra drakt og billedvev til verdens eldste revolver og fra Maldonis lirekasse til familien Moes figurteater. Dette er bare noen eksempler fra Maihaugens rike gjenstandssamling. Det gjennomgående temaet i utstillingen er impulser og kontakt over landegrenser.

– Det er et prosjekt jeg er svært stolt over å ha fått gjøre lysdesignet til, og ha gjennomføringen og ferdigstillingen av, sier lysdesigner IALD Lorang Brendløkken fra firmaet Ljossatt i Hamar.

Lyset har en vesentlig rolle

Utstillingen består av flere temaer, og hvert tema inneholder bilder, tekst og gjenstander. Lyset har helt klare oppgaver og rammer i utstillingen; det skal støtte og bære de utstilte

gjenstander og tema gjennom formidlingen og høyne opplevelsen. Pga gjenstandenes variasjon og kompleksitet, må det tas hensyn til hver enkelt gjenstand og presentere disse på best mulig måte. Over 1000 gjenstander krever hver sin tanke og lysløsning.

Balansering av lys

Lyset skal bidra til å separere de forskjellige gjenstander og tema og skape en god og avslappet balanse mellom både de forskjellige temaene og forskjellige gjenstander. God balansert belysning vil gi de forskjellige områder, tema og gjenstander den oppmerksomheten de skal ha, uten at de tar oppmerksomheten fra hverandre så sant dette ikke har en helt klar grunn forankret i formidlingen.

Foto: Lorang Brendløkken

Løsninger for lyssensitive og kravstore gjenstander

Mange av gjenstandene er lyssensitive, og dette setter store konserveringsmessige krav til belysningen og belysningsløsning. Med store glassmontre og glassflater som fysisk beskytter disse gjenstandene, er det lagt vekt på gjennomtenkt lyssetting for å unngå mest mulig spill-lys og refleksjoner som kan påvirke og forstyrre opplevelsen av utstillingen.

Mange av gjenstandene er visuelt svært kravstore mtp materialer og farger, håndverksdetaljer og utførelse. Dette krever god lyssetting og godt utstyr som kan støtte dette. Lysets innfallsvinkel og skygger mot gjenstandens bakgrunn skaper tredimensjonaliteten i objektet. Ryddighet i skyggevirksomheter er viktig for å unngå visuelt rot.

Rommets definisjon

Rommets form og nødvendige tekniske installasjoner dempes, og rommet gis en klar definisjon. Utstillingen er opprettet i allerede eksisterende lokale med bl.a. tekniske installasjoner som ventilasjon og kabelbroer som forsyner øvrige deler av bygget. Tekniske installasjoner i tak er dempet ved å male dette svart, og er heller ikke belyst.

Lyset er tilpasset formidlingen med et klart definert hierarki som sørger for at de forskjellige temaene, gjenstander og utstillingsområdene får sine riktige plasser og funksjon i formidlingen. Belysning montert innvendig i montrene løser mye av problemer med spillys generelt og refleksjoner i glass skapt av utstillingsbelysningen. Riktig vinking av spotlights og lysnivå er viktig hensyn å ta.

Foto: Lorang Brendløy

Foto: Camilla Damgård

Samling av de mest lyssensitive gjenstander i et felles område i utstillingen sørger for at de konserveringsmessige kravene enklere tilfredsstilles uten at det går ut over den visuelle presentasjonen og dermed publikums opplevelse. Heller tvert om, den skaper mer dynamikk og styrker opplevelsen og gjør utstillingen totalt sett svært intim og rolig. Området for lyssensitive gjenstander styres i tillegg av bevegelsesdetektorer for å begrense tilført lys på gjenstandene mest mulig. Fravær eller begrenset bruk av lys brukes for å separere gjenstander, tema og områder. Variasjonen i tema og utstilte gjenstander støttes ved endringer i belysningsstyrke og måten det lysettes på, noe med flat og jevn belysning der hvor dette kreves av visuelle formidlingshensyn, annet med en skulpturell lyssetting som sørger for en god og tredimensjonal visuell opplevelse selv med lav belysningsstyrke.

Dynamisk styrt lys

I deler av utstillingen skal lys samkjøres med skjerm og lyd, og styres dynamisk for å underbygge de utstilte gjenstandene og forsterke formidlingen. En dynamisk styrt belysning vil også skape variasjon i formidlingen og pirre publikums nysgjerrighet.

De forskjellige gjenstander og forskjellige tema lever side om side og har sin plass i hierarkiet og lysettes deretter. Deler av utstillingen er dynamisk styrt. I tema Helleløyken og Sæterdalen brukes dynamisk styrt lys i kombinasjon med audio/video.

Folkemusikkinstrumenter i montre har en statisk grunnbelysning, og er tilleggsbelyst etter hva som høres i de forskjellige høretelefoner. Når f.eks. øretelefon for føle løftes av og settes mot øret, settes det mer lys på felen enn øvrige instrumenter i det samme

montret. Ytterveggens utstillingsobjekter som tekster og bilder osv, definerer de ytre rammene rundt utstillingen og skaper romfølelsen.

Visuelle og estetiske aspekter

Med over tusen gjenstander stilles det store krav til formidling og presentasjon. Sett bort fra de fysiske plasseringene av gjenstander, er det lyset som presenterer disse for publikum og er dermed helt bærende. Lyset er brukt på en nennsom måte for å utføre disse oppgavene. God kontroll på lyset i form av fargegjengivelse, dimmemuligheter og utstrålingsvinkler, samt lyskildenes plasseringer relativt gjenstander og betraktningvinkler og -steder, skal gjøre gjenstandene til en god visuell opplevelse. Unike håndverksdetaljer, fargenyanser og bruksslitasje etter års og generasjoners bruk som bruks- eller prydgjenstander, har kommet godt frem. Det er lyssatt med myke overganger mellom de forskjellige temaer og forskjellige gjenstander. Detaljerte gjenstander, håndverk som ikke lenger utføres, bruksslitasje gjennom et langt liv, fargerike drakter og dramatiske våpen, alt kommer godt frem, og det er mye mat for øyet. De store glassmontrene kunne virket overveldende, men pga måten innholdet og områdene rundt er belyst på, så er glassflatene dempet og gjør lite ut av seg. Rommet og utstillingen oppleves som stilren og intim med en lavmælt stemning og avslappet atmosfære.

Høy kvalitet på belysningen

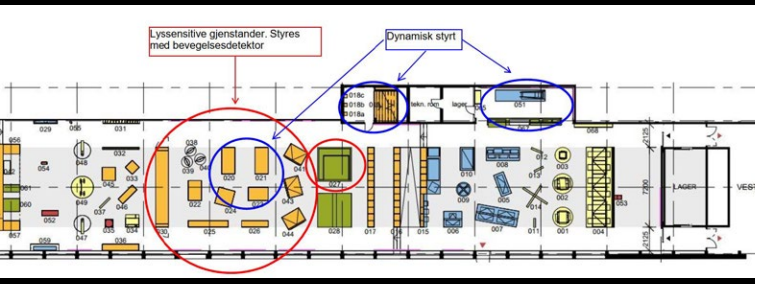
Lyskvalitet og lysdistribusjonen har høyeste prioritet, og prosjektet krever lysutstyr med gjennomgående god kvalitet. Med det høye søkelyset på presentasjon av gjenstander, kreves korrekt nok fargegjengivelse på LED, sammen med fleksibiliteten armaturen har i form av utstrålingsvinkler, dimmemuligheter med dimmegrenser med god nok oppløsning, avskjerminger, retningsinnstillinger og låsemekanismer.

Foto: Camilla Damgård

Tilrettelegging for Universell utforming

Med tanke på synshemming brukes lys og kontraster for ledning gjennom utstillingen, samt ekstra markering av utsatte deler som trapper og dører. De belyste ytterveggene danner ledelinjer/flater som leder publikum fremover og inn i utstillingen. Man ledes videre frem mot de forskjellige temaene med kontraster i lyset. Hvert utstillingselement er lyssatt, og tekster er godt belyst for enda enklere lesning. Kontraster i utstillingen gjør opplevelsen enklere. Ved bruk av forskjellige avskjerminger på armaturene, er utilsiktet blending fra lyskilder eller glassrefleksjon begrenset. Trapper, dører etc, er i tillegg til fysisk merking ekstra belyst.

Skisse over utstillingen og beskrivelse av den.

PROSJEKT:

Maihaugen, Impulser- ny basisutstilling

OPPDRAAGSGIVER OG EIER AV PROSJEKTET:

Stiftelsen Lillehammer Museum, Maihaugvegen 1, 2609 Lillehammer

LYSDESIGN:

Ljossatt AS- Lorang Brendløy IALD

ARKITEKT/INTERIØRARKITEKT/LANDSKAPSARKITEKT:

Lpo arkitekter AS

LEVERANDØRER:

Interlight AS, Norlux AS, Ljusdesign AB

INSTALLATØR:

Minel Skogvang Installasjon

MILJØLØSNINGER

Alt utstyr er av LED og av lett tilgjengelige produkter. Standard produkter gjør vedlikeholdet enkelt og begrenser både investeringskostnader og de årlige vedlikeholdskostnadene.

FAKTAOPPLYSNINGER

- Over 1000 gjenstander er utstilt
- Det er brukt over 700 spotlights av forskjellig størrelse, fra ca 2-27W.
- Totalforbruk effekt ca 4kW
- Det er brukt DMX-styring i de dynamiske sekvensene.
- Fargegjengivelse CRI>95, fargetemperatur 3000K
- Belysningsstyrke på lyssensitive gjenstander <50 lux
- Belysningsstyrken ellers < 350 lux, avhengig av lysets oppgave.